

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN KURUMSAL YÖNETİM UYGULAMALARINA ETKİSİ¹**Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÜNER** * **Dr. Öğr. Üyesi Ersin KURNAZ** * **ÖZET**

Uluslararası finansal krizler sermaye piyasalarının temel prensiplerinden olan güven ortamını ciddi bir şekilde etkilemiştir. Kaybolan güven ortamının yeniden oluşturulması için sermaye piyasası aktörleri önemli adımlar atmıştır. Kurumsal yönetim uygulamaları, işletmelerin istikrarlı bir ortamda faaliyet göstermeleri, daha fazla yatırımcı çekmeleri, finansal performanslarını artırmaları ve şeffaf bir şekilde yönetilebilmeleri için gerekli bir araç olmuştur. Bu uygulamalar, işletme içerisinde farklı bilgi sistemleri ile ilişki içerisinde yürütülmektedir. İşletmelerin, planlama ve kontrol faaliyetlerini yerine getirmede başvurabilecekleri en önemli bilgiler muhasebe bilgi sistemi tarafından sağlanmaktadır. Dolayısıyla, kurumsal yönetim uygulamaları muhasebe bilgi sistemi ile etkileşim halindedir. Bu çalışmanın amacı, muhasebe bilgi sisteminin etkinliğinin kurumsal yönetim uygulamalarına etkisini ortaya koymaktır. Bu amaçla, Borsa İstanbul (BIST) kapsamında olan çimento fabrikaları işletmelerinden anket yöntemi ile veri toplanmış, elde edilen veriler doğrultusunda bir yapısal eşitlik modeli kurulmuştur. Çalışma sonucunda, etkin bir muhasebe bilgi sisteminin kurumsal yönetim uygulamalarına pozitif yönde etki ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Bilgi Sistemi, Kurumsal Yönetim

JEL Kodları: M40; M41

THE EFFECT OF ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM ON CORPORATE GOVERNANCE PRACTICES**ABSTRACT**

International financial crises have seriously affected the confidence environment, one of the basic principles of capital markets. Capital market actors have taken important steps to restore the lost trust environment. Corporate governance practices have been a necessary tool for enterprises to operate in a stable environment, attract more investors, increase their financial performance and manage transparently. These applications are carried out in relation to different information systems within the

¹ Bu çalışma 28-30 Kasım 2018 tarihleri arasında düzenlenen IV. International Conference on Applied Economics and Finance & Extended with Social Sciences (ICOAEF) konferansında özet bildiri olarak sunulmuştur.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İ.İ.B.F., Erzincan/Türkiye e-mail: mehmetguner@gmail.com

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İ.İ.B.F., Erzincan/Türkiye e-mail: ersinkurnaz2429@gmail.com

enterprise. The most important information that companies can apply in the planning and control activities is provided by the accounting information system. Therefore, corporate governance practices interact with the accounting information system. The aim of this study is to reveal the effect of accounting information system effectiveness on corporate governance practices. For this purpose, a structural equation model has been established in accordance with the obtained data from the cement mills enterprises under Borsa İstanbul (BIST). As a result of the study, it was determined that an effective accounting information system had a positive effect on corporate governance practices.

Key Words: Accounting Information System, Corporate Management

JEL Codes: M40; M41.

1. GİRİŞ

Çağımızda yaşanan küreselleşme süreciyle birlikte iş dünyasının entegrasyonu zirveye ulaşmış, bir ülkenin ekonomisinin de meydana gelen bir değişim veya bir olay başka bir ülkenin ekonomisini de hemen etkisi altına almaya başlamıştır. Özellikle son yıllarda yaşanan finansal krizler, skandallar, yönetim ve denetim eksikliklerinin hemen hemen her ölçekteki şirketler üzerinde etki yaratması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Dünya genelinde yaşanan bu etki tepki süreci, işletmelerin ömrünü uzatarak onlara değer katacak, başta yatırımcılar olmak üzere tüm pay sahiplerinin haklarını koruyacak, rekabet gücünü artıracak ve tüm kesimlerce kabul göreceği yeni yönetim modellerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kurumsal yönetim modeli de bu ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkan yeni yönetim modellerinden biridir. Kurumsal yönetim yaklaşımından beklenen işletme faaliyetlerinin; adillik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkeleri gözetilerek yürütülmesidir.

Kurumsal yönetimin temelini ise bilgi oluşturmaktadır. Burada bilginin niteliği ve niceliği çok önemli bir konudur. İlgili, zamanlı, doğru ve güvenilir aynı zamanda sınıflandırılmış, özetlenmiş ve rapor haline getirilmiş bilgi işletme içi ve işletme dışı bilgi kullanıcıları için çok önemlidir. Bu özellikleri taşıyan bir bilgi ise, ancak kurumsal yönetim ilkelerinin uygulandığı işletmelerin muhasebe bilgi sisteminden elde edilebilir. Bu doğrultuda işletmelerde yönetim fonksiyonunun alt sistemlerinden birisi olarak değerlendirilen muhasebe bilgi sistemi işletmenin dili olarak nitelendirilebilir. Muhasebe bilgi sistemi işletmelerde kurumsal yönetim uygulamalarının yerleştirilerek uygulanmasında ve uygulama sonuçlarının ilgililerle paylaşılmasında önemli roller üstlenmiştir.

Bu çalışmada, etkin bir muhasebe bilgi sisteminin kurumsal yönetim uygulamalarına etkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın teorik alt yapısını oluşturmak adına ilk önce muhasebe bilgi sistemi ve kurumsal yönetim ile ilgili kavramsal çerçeve ve literatür sunulacak daha sonra ise araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan anketlerden elde edilen verilerin analizi ve değerlendirmesi yapılacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İşletmelerin ayakta kalabilmeleri, faaliyetlerini sürdürülebilir hale getirebilmeleri ve kaynaklarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri için ihtiyaç duydukları temel unsur bilgidir. Bu durum bilginin günümüzde stratejik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Bugün dünya ticaretine yön veren ekonomiler, bilginin önemli bir sermaye unsuru olduğu bilinciyle hareket ederek, bilgidan katma değer elde etme amacındadırlar. Bunu başarabilen ülkelerin genel olarak refah düzeylerinde önemli artışların olduğu görülmektedir (Dinç ve Abdioğlu, 2009:161-162).

Bilgi sistemi, işletmede yönetim, karar verme, analiz, planlama ve kontrol ve gibi süreçler için veri toplayan, bu verileri işleyerek kullanılabilir hale getiren, sonraki süreçler için saklayan ve elde edilen bilgi çıktısını sınıflandırarak ilişkili taraflara sunan işlemler bütünü olarak açıklanabilir. Bir başka ifadeyle bilgi sistemi, verilerin işlenerek hesaplanabilir, karşılaştırılabilir, sunulabilir ve yorumlanabilir bilgilere dönüştürüldüğü yöntemler bütünüdür (Stair and Reynolds, 2012:11). Bilgi sisteminin amacı, doğru ve güvenilir bilgiyi ilgili kişiye veya departmana zamanında teslim edebilmektir (Stephen, Simkin, Bagranoff, 1990:4-5). İşletme içerisinde gerek işletme içi gerekse işletme dışı bilgi kullanıcıları arasında iletişimi kolaylaştırmak ve iş akış süreçlerini takip etmek gibi faaliyetleri koordine eden çeşitli bilgi sistemleri bulunmaktadır. Bu sistemlerden en önemlisi ve en eskisi de muhasebe bilgi sistemidir (MBS). Çünkü MBS'nin sunduğu bilgiler işletmelerin gelecekleriyle ilgili verecekleri kararlarda ve maruz kalabilecekleri riskleri önceden tahmin ederek yönetebilmelerinde doğrudan etkiye sahiptir. Bununla beraber işletmenin dış paydaşları da MBS'nin çıktılarında yararlanabilmektedir (Dinç ve Varıcı, 2008: 70).

MBS, işletmenin tüm yönetim fonksiyonlarına yol göstermek amacıyla veri toplamak, işleyerek kullanılabilir bilgi haline getirmek, saklamak ve ihtiyaç duyulduğunda ilgili bilgileri işletmenin paydaşlarına sunmak için oluşturulan sistemdir. Kısa tanımıyla MBS, işletmenin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarıyla ilgilenele ilgili, doğru, güvenilir ve zamanlı bilgi sağlayan sistemdir. MBS'nin girdisi finansal nitelikli işlemlerle ilgili belgeler, çıktısı ise finansal tablolar ve raporlardır (Doğan, 2016:198).

MBS'nin etkinliği ve verimliliği sistemin sağladığı faydanın maliyetini aştığı durumlar karşılaştırılarak ölçülebilir. Bu sistemin etkinliği üç temel başlık altında değerlendirilebilir. Bunlar, bilginin kapsamı, zamanlaması ve toplanması şeklinde sıralanabilir. Bilginin kapsamı ile gelecekteki olayları tahmin etmeye katkı sağlayabilecek finansal ve finansal olmayan iç ve dış bilgiler kabul edilir. Zamanlama kalitesi, MBS'nin kullanıcılarına sistematik raporlar sunarak bilgi ihtiyaçlarını karşılama yeteneği ile ilgilidir. Son olarak bilginin toplanması veya birleştirilmesi ise belirli bir zaman aralığında elde edilen bilgilerin sınıflandırılarak ve özetlenerek ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılması ile ilgilidir (Sajady et. al., 2008:49). Ayrıca MBS'nin etkinliği Romney ve Steinbart (2003) ile Sürmeli (1978) çalışmalarında insan, haberleşme araçları, raporlar ve donanım gibi unsurlar ile Durmus ve Arat (1995)

ise çalışmalarında belge ve defter sistemi, hesap planı, personel ve etkin bir raporlama sistemi gibi unsurlar ile belirlenebileceğini ifade etmişlerdir.

MBS, finansal muhasebe, maliyet muhasebesi ve yönetim muhasebesi gibi tüm muhasebe türlerini kapsayan geniş bir sistemdir. Aynı zamanda bir işletmenin sinir sistemine de benzetilebilir (Gökdeniz, 2005:87). Bu sistemden elde edilen bilgiler yönetim tarafından kabul gördükçe işletme için bir anlam taşıyacaktır. Nitekim kurumsallaşmış bir işletme de MBS'nin çıktıları genel olarak aşağıda sıralanan konularda karar almayı kolaylaştırabilir. Bunlar (Doğan, 1999, 109):

- Satılacak mal miktarının ve satış zamanının tespiti,
- Satış fiyatının belirlenmesi,
- Üretilecek mamullerin miktar ve zamanının belirlenmesi,
- Hammadde ve diğer üretim unsurlarının miktarlarının saptanması,
- Üretimde kullanılacak makine kapasitesinin tespiti,
- Üretimde kullanılacak işgücünün hesaplanması,
- Uygun ödeme koşulların düzenlenmesi
- Yeni yatırım imkânlarının belirlenmesi,
- Yatırımların finansmanı ile ilgili kararların verilmesi,
- En uygun sermaye yapısının belirlenmesi,
- Varlık yönetim politikalarının belirlenmesi ile ilgili kararlar,
- Kâr planlaması

MBS, işletme içerisinde en temel bilgi sistemlerinden biri olmasına rağmen, gerek muhasebe meslek mensupları gerekse yöneticiler tarafından çok iyi bilinen veya çok iyi benimsenmiş bir sistem olduğunu söylemek güçtür. Teknolojinin hızla gelişmesi ve dijital muhasebe uygulamalarının kullanımının artması muhasebenin kurumsal bir sistem anlayışı içerisinde ele alınmasının da önemini artırmaktadır (Acar ve Dalğar, 2005:29). Ayrıca dijital uygulamaların ve yapılan yasal düzenlemelerin MBS'nin şeffaflığını, sorumluluğunu ve hesap verebilirliğini artırdığı söylenebilir.

Özetle, MBS ile ilgili yapılan tanımlamalardan ve açıklamalardan hareketle, MBS'nin işletme faaliyetlerinin kurumsal ölçekte planlanması, yönetilmesi ve kontrol edilmesinde önemli bir sistem olduğu görülmektedir. Ayrıca MBS'nin işletme içerisindeki fonksiyonunun sistemden beklenen katma değere göre şekillenebileceğini söylemek mümkündür. Eğer işletmenin MBS'den beklentisi sadece yasal mevzuatın gereklerinin karşılanması yönünde ise, bu durumda sistemin üreteceği bilgileri kullananlar sınırlı sayıda olabilecektir. Ancak günümüzde kurumsal yönetimin bir gereği olarak işletme ile ilgili tüm kesimlerin ihtiyacını karşılayabilecek bir MBS kurulması ve uygulanması gerekir.

1990'lı yıllarda ortaya çıkan ve hızlı bir şekilde iş dünyasının, uluslararası kuruluşların, ekonomilerin, devletlerin ve akademik çevrelerin dikkatini çeken ve bir yönetim felsefesi haline gelen

kurumsal yönetimin temelinde, şirketlerin hissedarlarına ve diğer paydaşlarına yüksek yarar sağlayacak şekilde yönetilmeleri yatmaktadır. (Aktan, 2010: 151).

Kurumsal yönetim, insanların belirli bir amaca ulaşmak için kurduğu herhangi bir organizasyonun yönetiminin tanzim edilmesidir (TÜSİAD, 2009:9). Kurumsal yönetim bir şirketin yönetimi, yönetim kurulu, hissedarları ve diğer paydaşları arasında bir dizi ilişkiyi içerir. Aynı zamanda, şirketin hedeflerinin belirlendiği yapıyı ve bu hedeflere ulaşıp ulaşılamadığının izlenerek kontrol edildiği bir sistemdir (OECD, 2015:9).

Kurumsal yönetimin işletmelerde iki temel amacı vardır. Birincisi, büyük pay sahiplerinin ve yöneticilerin şirketteki azınlık hissedarları aldatmalarını engelleyerek şirketin gerçek değeri hakkında güvenilir ve doğru bilgiye ulaşmalarını sağlamak, ikincisi ise yöneticilerin kendi çıkarları için değil, şirketin değerini artırmak için çalışmalarını sağlamaktır (Bushman and Smith, 2003:65). Bu amaçlara ulaşmada şirketin finansal çıktılarının doğruluğu ve güvenilirliği diğer bir ifadeyle MBS'nin etkinliği önemli rol oynamaktadır. Çünkü etkin ve verimli bir MBS'nin varlığı ile işletmede hata, hile, yolsuzluk ve suiistimallerin önüne geçilmesi veya ortaya çıkartılması daha hızlı olacaktır (Doğan, 2016:196).

Temsil sonunu, işletme yöneticileri ile işletme sahipleri arasında ortaya çıkan menfaat çatışması şeklinde açıklanabilir. Bu sorunun yaşandığı işletmelerde yönetim, işletme sahipleri tarafından profesyonel unsurlara bırakılmıştır. Bazı durumlarda, profesyonel yönetim ile işletme sahiplerinin talep ve beklentileri arasındaki farklılıklar ortaya çıkardığı çatışmalar temsil sorununa yol açabilmektedir (Sayılğan, 2013:14). Kurumsal yönetim, bu sorunun yaşandığı şirketlerde çıkar çatışmalarını minimize ederek şirkette adil ve şeffaf bir yönetim için zemin hazırlar. Temsil sorunu yaşamayan, bir başka ifadeyle yöneticiler ile işletme sahipleri arasında yönetsel çatışmaların olmadığı bir işletmede kurumsal yönetime de gerek yoktur (Hart, 1995:678). Kurumsal yönetim, temsil sorunu açısından, işletmelere faaliyetlerini yürütmesi için kaynak sağlayan işletme sahiplerinin yatırımlarının kazançlı bir şekilde geri dönmesini garantileme çabaları şeklinde tanımlanabilir (Schleifer and Vishny, 1997:737).

Kurumsal yönetimin beklenen, çıkar gruplarının karşılıklı hak ve sorumluluklarının belirlenmesi, korunması ve yatırımcının arzu ettiği güven ortamının tesis edilmesidir. Bununla beraber, kurumsal yönetim, işletmelerin adillik, şeffaflık, sorumluluk ve hesap verebilirlik ilkeleri dikkate alınarak yeniden yapılanmalarını zorunlu kılan, en basit anlatımla, işletmeleri, yönlendiren bir sistemdir. Özü itibarıyla kurumsal yönetim anlayışının felsefesi, işletme sahiplerinin yapmış olduğu yatırımların doğru ve verimli bir şekilde kullanılması ve işletmelere güvenen yatırımcıların çıkarlarının gözetilmesine dayanmaktadır (Abdioğlu, 2007: 13-14).

İşletmelerde kurumsal yönetim uygulamaları uluslararası düzeyde özellikle OECD tarafından 1999 yılında yayımlanan ve daha sonra ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilen Kurumsal Yönetim İlkeleri çerçevesinde yürütülmektedir. Bu ilkeler küresel ölçekte kabul görmüş dört ana unsur etrafında

şekillenmiştir. Bunlar; adillik veya eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluktur. Söz konusu ilkeler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Adillik veya Eşitlik İlkesi: İşletme namına yürütülen bütün faaliyetlerde, bu faaliyetlerden etkilenen bütün taraflara eşit mesafede hareket etmeyi ifade eder. Bu ilke, pay sahiplerinin şirkete ve yönetime karşı güven duymalarını sağlar (Paslı, 2004:73). Adillik veya eşitlik ilkesi, işletme yöneticilerinin yürüttükleri işletme faaliyetlerinde bütün çıkar gruplarına eşit davranması ve bu sayede muhtemel çıkar çatışmalarının engellenmesi olarak da açıklanabilir (SPK, 2005: 3).

Şeffaflık İlkesi: Bu ilke, ticari sır olarak kabul edilen ve kamuya açık olarak sunulmayan bilgiler hariç olmak şartıyla, işletme ile ilgili finansal ve finansal olmayan bilgilerin, düşük maliyetle, doğru ve eksiksiz bir şekilde, anlaşılabilir bir dil ile ve kolay erişilebilir bir halde kamuya duyurulması şeklinde açıklanabilir (Pamukçu, 2011:136).

Hesap Verebilirlik İlkesi: Bu ilke, işletmede karar vericilerin verdikleri kararlardan, faaliyette bulunan tüm kişilerin de yaptıkları işlerden sorumlu tutulmaları ve hesap verme zorunluluklarının bulunması olarak açıklanmaktadır. Hesap verebilirlik ilkesi, şeffaflık ve sorumluluk ilkeleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu durum, işletme sahiplerinin ve işletme faaliyetlerinden etkilenen bütün tarafların, işletme yöneticilerinin verdiği kararları ve yürüttüğü faaliyetleri sorgulamasının ve yargılamasının da önünü açmaktadır. Bu ilke özellikle, yöneticilerin verdiği kararların güvenilirliğini ve doğruluğunu kanıtlama ve sorumluluğunu yüklenme gerekliliğine vurgu yapmaktadır (Altın, 2006, s.32).

Sorumluluk İlkesi: İşletme yönetimlerinin işletme sahipleri ve işletmenin tüzel kişiliği adına yaptıkları faaliyetlerinin işleme içi düzenlemelere, işletme ana sözleşmesine ve temelde yasal mevzuata uygunluğunu ve bunun denetlenmesini ifade etmektedir (SPK, 2005:3).

Özet olarak ifade edilecek olursa, kurumsal yönetim, işletmenin yönetilmesi sürecinde geleneksel yapıyı ifade eden kar elde etme ve elde edilen bu karı işletme sahiplerine dağıtma amacının yanında, işletme sahipleri, işletmenin diğer iç paydaşları ve dış paydaşları ifade eden tüm çıkar gruplarının hak ve menfaatlerinin korunmasını ve çıkar grupları arasındaki bilgi aktarımının ve diğer ilişkilerin belirlenmiş, açık, adil ve şeffaf ilkeler çerçevesinde yürütülmesi hedefleyen bir süreçtir (Şehirli, 1999:8).

3. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Gerek kurumsal yönetim gerekse MBS ile ilgili literatürde birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu iki kavramın birbirine etkisini veya ilişkisini ortaya koyan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu kapsamda literatürde yer alan çalışmaların bazıları aşağıda verilmiştir.

Doğan (2016), kurumsal yönetim ve MBS arasındaki ilişkiyi teorik bir çerçevede incelemiştir. İşletmelerin finansal durumlarındaki değişimleri gerçeğe uygun bir şekilde sunan bir MBS'nin, tüm çıkar gruplarının işletmenin ürettiği finansal bilgiye olan taleplerini karşılayarak işletmenin iç paydaşı

olan bilgi kullanıcıları ile diğer çıkar grupları arasındaki bilgi uyumsuzluğunun azaltılmasını sağlayacağı yönünde değerlendirmelerde bulunmuştur.

Kaderli ve Köroğlu (2014), kurumsal yönetim anlayışını benimseyen işletmeler üzerinde bir çalışma yaparak MBS ile kurumsal yönetim anlayışı arasındaki ilişkiyi istatistiki olarak ortaya koymaya çalışmışlardır. Bir bilgi sistemi olan muhasebe ile kurumsal yönetimin sürekli etkileşim içinde olduğunu, işletmelerde kurumsal yönetim uygulamalarının benimsenmesinin, tüm işletmelerde bilgi üretimi için temel unsur olarak ifade edilen MBS'nin etkin olarak çalışmasına bağlı olduğunu ve MBS'nin, işletmelerin ortaya koyduğu finansal ve finansal olmayan bilgilere ihtiyaç duyan ilgili taraflara arzu ettikleri bilgiyi sağlamak amacıyla tesis edilen kurumsal yönetim anlayışının tamamlayıcısı konumunda olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmacılar MBS ilkelerinden, açık ve anlaşılabilir olma, raporlama, veri işleme ve biriktirme ilkeleri ile kurumsal yönetim ilkelerinden hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkeleri arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Demir ve Sezgin (2014), TRB1 bölgesinde üretim alanında faaliyet gösteren işletmeler kapsamında ampirik bir çalışma yapmışlardır. İşletmelerde çalışan muhasebe meslek mensuplarının kurumsal yönetim ilkelerini kullanım düzeylerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Yapılan analizler neticesinde, meslek mensuplarının kurumsal yönetimin farkındalığının yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Hatunoğlu ve Güneş (2012), kurumsal yönetim uygulamalarının MBS'ye etkilerini teorik bir çerçevede ele almışlardır. Araştırmacılar, MBS ile kurumsal yönetim uygulamalarının karşılıklı olarak birbirini etkilediğini ifade etmişlerdir. MBS'nin ortaya koyduğu bilgilerin, kurumsal yönetim uygulamalarının başarısını etkilediği, kurumsal yönetim uygulamalarının da aynı şekilde MBS'nin etkinliğini artırdığını, kurumsal yönetim anlayışının yerleşmesinin MBS'nin uygun bilgi üretmesi sayesinde mümkün olabileceği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Dinç ve Abdioğlu (2009), İMKB-100 şirketleri üzerinde yaptıkları çalışmada MBS ile kurumsal yönetim uygulamaları arasındaki ilişkiyi istatistiki olarak ortaya koymayı amaçlamışlardır. MBS'nin etkinliğini ortaya koymak üzere MBS ilkelerini esas alan çalışmada söz konusu ilkeler ile kurumsal yönetim uygulamalarının göstergesi olan ilkeler arasında istatistiki anlamda pozitif güçlü bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu doğrultuda, MBS'ye önem verilen işletmelerde kurumsal yönetim anlayışının daha başarılı uygulanmasının mümkün olduğu ve MBS ile kurumsal yönetim anlayışının etkin ve verimli bir yönetim için birlikte hareket etmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Dinç ve Varıcı (2008) çalışmalarında, kurumsallaşma uygulamaları ile muhasebe bilgi sisteminin arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya amaçlamışlardır. Bu amaçla, 196 sanayi işletmesi üzerinde bir anket çalışması yapmışlardır. Araştırma sonucunda, MBS ile kurumsallaşma arasında istatistiki olarak pozitif ve güçlü bir ilişkinin olduğu ve etkin bir MBS'nin kurumsallaşma uygulamalarını önemli ölçüde etkileyen faktörlerden biri olduğu tespit edilmiştir.

4. METODOLOJİ

Çalışmanın teorik kısmında detaylandırılan kavramların somut bir şekilde ifade edilmesi amacıyla Türkiye’de faaliyet gösteren çimento fabrikaları üzerinde yapılan araştırma ile ilgili bilgiler ve bulgular çalışmanın bu kısmında ifade edilecektir.

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, etkin bir MBS’nin kurumsal yönetim uygulamalarına etkisinin ortaya konulmasıdır. Bu amaç çerçevesinde araştırmanın çözüm aradığı sorular şu şekilde ifade edilebilir:

- MBS’nin etkinliğinin ifade edilmesinde kullanılacak değişkenler neler olabilir? (Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda belirlenmiştir.)
- Kurumsal yönetim ilkelerinin ifade edilmesinde kullanılacak değişkenler neler olabilir? (Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda belirlenmiştir.)
- MBS’nin etkinliğini ifade eden değişken ya da değişkenler ile kurumsal yönetim ilkelerini ifade eden değişken ya da değişkenler arasında bir ilişki var mıdır? (Korelasyon analizi ile belirlenmiştir.)
- MBS’nin etkinliğini ifade eden değişken ya da değişkenlerin kurumsal yönetim ilkelerini ifade eden değişken ya da değişkenlere etkisi nedir? (Yapısal Eşitlik Modeli ile belirlenmiştir.)

4.2. Araştırmanın Önemi

Günümüz iş dünyasında ortaya çıkan finansal krizler neticesinde sermaye piyasalarına olan güven sarsılmıştır. Bu güvensizliğin beraberinde getirdiği güçlü rekabet ortamı, tüketici güveninin sağlanarak işletmelerin daha sağlam yapılar haline gelebilmesi, yitirilen piyasa güveninin geri kazanılabilmesi ve tüketiciler tarafından tercih edilebilirliğin artırılması amacıyla geliştirilmiş olan kurumsal yönetim uygulamalarının önemini artırmıştır. İşletmeler, doğru ve güvenilir bilgiler üreten sağlam bir organizasyon oluşturabilmek için tüm süreçleri doğru kurulmuş, sistemleri birbiri ile koordine edilmiş ve bütün olarak iyi çalışan bilgi sistemlerinin varlığına muhtaçtırlar. İşletme bilgi sistemlerinin en önemlilerinden birisi ise MBS’dir. MBS, kurumsal yönetim uygulamalarının yerleşerek gelişmesinde, veri akışının sağlanarak bu uygulamaların tüm işletme fonksiyonlarına iletilmesinde ve uygulama çıktılarının tüm taraflara aktarılmasında kritik görevler üstlenmektedir.

Araştırmanın, etkin çalışan bir MBS’nin kurumsal yönetim anlayışına etkilerini ortaya koyarak işletme yöneticilerine rehberlik edecek olması önemini ifade etmektedir. Ayrıca, ilgili literatür incelendiğinde, daha önce yapılmış olan çalışmaların çoğunlukla MBS ile kurumsal yönetim anlayışı arasındaki ilişki üzerinde yoğunlaştığı, etkiyi ortaya koyan bir çalışmanın yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu çerçevede araştırmanın bir ilk niteliğinde olduğu söylenebilir.

4.3. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

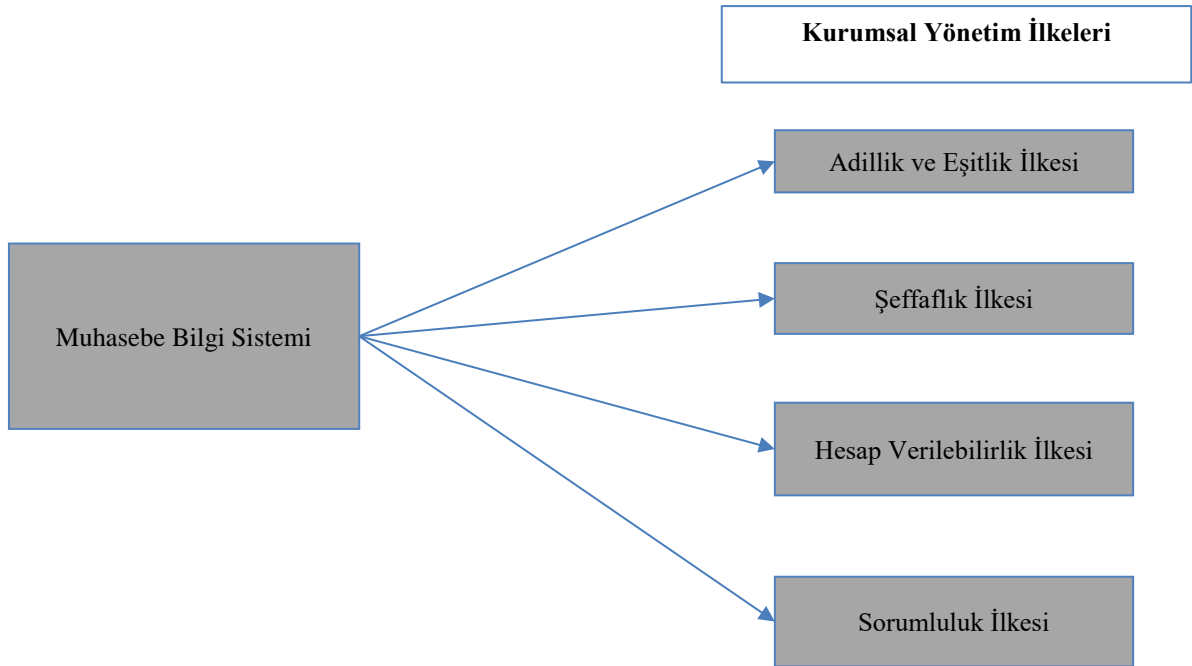
Araştırmanın kapsamını Nisan 2018 itibarı ile Türkiye’de faaliyet gösteren çimento fabrikaları oluşturmaktadır. Çimento fabrikaları özelleştirme sürecinden sonra kurumsallaşma faaliyetlerine önem vermiş ve kurumsal kimliğin yerleştirilmesi anlamında çalışmalar gerçekleştirmişlerdir.

Araştırma çimento fabrikalarının muhasebe departmanında çalışmakta olan ve yönetici, yönetici yardımcısı, çalışan ya da muhasebe finans uzmanları üzerinde yapılmıştır. Söz konusu kişilerin MBS’nin temel unsurları olduğu düşünülmüş ve ayrıca, işletmelerin kurumsallaşma sürecinde de rol aldıkları gerçeğinden hareketle kurumsal yönetim uygulamaları hakkında da bilgi sahibi oldukları varsayılmıştır.

Araştırmanın önemli kısıtlarından birisi faaliyet gösteren firma sayısıdır. Türkiye’de faaliyet gösteren firma sayısı 69’dur. Bazı çimento fabrikalarında muhasebe tek bir merkezden yürütülmektedir. Dolayısı ile aynı gruba ait bu çimento fabrikalarında sadece 1 uygulama yapılabilmektedir.

Araştırmanın diğer bir kısıtı ise zamandır. Analizlerin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için anket uygulama süresi zorunlu olarak kısa tutulmuştur. Anketler mail ile gönderilmiş ve cevaplar yine mail yolu ile alınmıştır.

4.4. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Modelden hareketle araştırmanın 4 hipotezi şu şekilde oluşturulmuştur:

H₁: Etkin bir MBS kurumsal yönetim ilkelerinin adillik ve eşitlik boyutunu olumlu yönde etkilemektedir.

H₂: Etkin bir MBS kurumsal yönetim ilkelerinin şeffaflık boyutunu olumlu yönde etkilemektedir.

H₃: Etkin bir MBS kurumsal yönetim ilkelerinin hesap verilebilirlik boyutunu olumlu yönde etkilemektedir.

H₄: Etkin bir MBS kurumsal yönetim ilkelerinin sorumluluk boyutunu olumlu yönde etkilemektedir.

4.5. Araştırmanın Yöntemi ve Değişkenleri

MBS'nin kurumsal yönetim anlayışı üzerindeki etkisini ampirik bir çalışmayla ortaya koymak amacıyla yürütülen bu çalışma, anket yöntemi ile veri toplanması ve analiz edilmesine yönelik bir saha çalışması olarak kurgulanmıştır. Veriler SPSS 18.0 ve LISREL 8.80 programları kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın bağımsız değişkeni MBS, bağımlı değişkenleri ise kurumsal yönetim ilkelerinin boyutları olan şeffaflık ilkesi, adillik ve eşitlik ilkesi, sorumluluk ilkesi ve hesap verilebilirlik ilkesidir.

4.6. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye'de Nisan 2018 itibarı ile faaliyet gösteren 69 adet çimento fabrikası oluşturmaktadır. Ancak, bazı işletmelerde muhasebe departmanının merkezde bulunması nedeniyle muhasebe departmanının olduğu işletme sayısı 58 olarak tespit edilmiştir. Tam sayım yöntemi ile tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Dolayısı ile araştırma örneklem üzerinden değil tam evren üzerinden yürütülmüştür.

Tüm işletmelerin muhasebe departmanlarına telefon yolu ile ulaşılmış, yönetici, yönetici yardımcısı veya muhasebe-finans uzmanı olan kişiler ile görüşülmüştür. Çalışmaya katılımı kabul edenlere anket formu mail ortamında gönderilmiştir. Anket gönderilen işletmelerden 28'i geri dönüş yapmıştır. 2 anket uygun olmadığı için elenmiş ve 26 anket formu üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Anket geri dönüş oranı % 45 olarak gerçekleşmiştir.

4.7. Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Araştırmada 3 farklı ölçek kullanılmıştır:

MBS'nin etkinliğini ölçmek üzere 10 ifadeden oluşan bir ölçek kullanılmıştır.

Kurumsal yönetim anlayışını ifade etmek üzere kurumsal yönetim ilkelerinden hareketle oluşturulan ve literatürde birçok araştırmacı tarafından kullanılan ve 15 ifadeden oluşan kurumsal yönetim ilkeleri ölçeği kullanılmıştır. Söz konusu ölçekte kurumsal yönetim ilkelerinden adillik ve eşitlik ilkesine yönelik 3 ifade, şeffaflık ilkesine yönelik 3 ifade, hesap verilebilirlik ilkesine yönelik 3 ifade ve sorumluluk ilkesine yönelik 6 ifade bulunmaktadır.

Ankete katılan katılımcıların demografik özellikleri cinsiyet, yaş, eğitim durumu, pozisyon ve çalışılan yıl olmak üzere 5 soru ile elde edilmeye çalışılmıştır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan yetkililere ait bazı veriler ve MBS'nin etkinliğinin kurumsal yönetim anlayışına etkilerini ortaya koyan bulguların değerlendirilmesi bu kısımda sunulmuştur.

5.1. Demografik Bulgular

Tablo 1'de araştırmaya katılan şirketlerin yetkililerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Bulgular

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	6	23,1
	Erkek	20	76,9
	Toplam	26	100
Yaş	30 - 40	20	76,9
	41 - 50	3	11,5
	51 +	3	11,5
	Toplam	26	100
Eğitim Durumu	Lisans	22	84,6
	Lisansüstü	4	15,4
	Toplam	26	100
Pozisyon	Yönetici	18	69,2
	Yönetici Yrd.	5	19,2
	Muh. Fin. Uz	3	11,5
	Toplam	26	100
Deneyim (yıl)	1 - 5	1	3,8
	6 - 10	13	50
	11 - 20	11	42,3
	20 +	1	3,8
	Toplam	26	100

Anketi yanıtlayan şirketlerden alınan cevaplara göre Tablo 1 değerlendirildiğinde; katılımcıların %69,2'sinin muhasebe departmanı yöneticisi, %19,2' sinin muhasebe departmanı yönetici yardımcısı ve %11,5'inin muhasebe ve finans uzmanı olduğu görülmektedir. Bu bulgular değerlendirildiğinde, anket formunu çalışma ile ilgisi bulunan ve konusunda uzman kişilerin doldurmuş olduğu ifade edilebilir. Mesleki deneyimleri incelendiğinde %50'sinin 6-10 yıl arası, %42,3'ünün 11-20 yıl arası, %3,8'inin 1-5 yıl arası ve %3,8'inin 21 yıldan fazla mesleki deneyimi olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışanların büyük çoğunluğu uzmanlaşma için yeterli deneyime sahiptir. Diğer demografik bulgular irdelendiğinde ise, katılımcıların %76,9'unun 30-40 yaş aralığında olduğu, %76,9'unun erkek olduğu ve %84,6'sının lisans eğitimi mezunu olduğu ortaya konulmuştur.

5.2. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Araştırmada kullanılan ölçeklerin yapı geçerliliğinin ifade edilmesi için MBS ölçeğine ve etik ikilemden çıkış davranışı ölçeğine ayrı ayrı açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 2’de MBS ölçeğinin faktör analizi sonuçları sunulmuştur. Öncelikle veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığını tespit etmek üzere Kaise-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett’in küresellik testi değerleri incelenmiştir. Sırasıyla KMO değerinin 0,630 olması anlamlılık değerinin $p=0,000$ olması veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. MBS değişkenleri beklenildiği gibi tek bir faktör altında toplanmıştır.

Tablo 2. MBS Keşfedici Faktör Analizi

Değişkenler	Faktörler		Güvenilirlik (Cronbach’s Alpha)
	Muhasebe Sistemi	Bilgi	
MBS2	0,980		0,885
MBS5	0,976		
MBS8	0,938		
MBS4	0,902		
MBS7	0,895		
MBS3	0,889		
MBS1	0,836		
MBS10	0,807		
MBS9	0,806		
MBS6	0,803		
Toplam Açıklanan Varyans	79,308		

Tablo 3’te kurumsal yönetim anlayışı ölçeğinin faktör analizi sonuçları sunulmuştur. Öncelikle veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığını tespit etmek üzere Kaise-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett’in küresellik testi değerleri incelenmiştir. Sırasıyla KMO değerinin 0,485 olması anlamlılık değerinin $p=0,000$ olması veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Kurumsal yönetim anlayışı değişkenleri beklenildiği gibi 4 faktör altında toplanmıştır. Sorumluluk boyutuna ilişkin 3. ve 6. ifadeler faktör yükleri düşük olduğu için analizden çıkartılmıştır.

Tablo 3. Kurumsal Yönetim Anlayışı Keşfedici Faktör Analizi

Değişkenler	Faktörler				Güvenilirlik
	Şeffaflık (S)	Sorumluluk (SOR)	Adillik ve Eşitlik (AE)	Hesap Verilebilirlik (HV)	
S2	0,941				79,7
S3	0,940				
S1	0,548				
SOR4		0,776			
SOR2		0,753			
SOR5		0,689			
SOR1		0,563			
AE2			0,871		
AE3			0,840		

AE1			0,597		
HV3				-0,738	
HV2				-0,719	
HV1				-0,667	
Açıklanan Varyans	30,053	16,593	12,998	10,870	Toplam Varyans 70,514

5.3. Korelasyon Analizi

MBS ile kurumsal yönetim anlayışını ifade eden boyutlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz neticesinde, MBS ile kurumsal yönetim ilkelerinden adillik ve eşitlik ilkesi arasında % 5 önem seviyesinde, sorumluluk ilkesi arasında ise % 1 önem seviyesinde pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Değişkenler Arası Korelasyon

		Correlations				
		MBSOrt	ADILESITOrt	SEFFAFOrt	HESVEROrt	SORUMLOrt
MBSOrt	Pearson Correlation	1	,521**	,361	,257	,490*
	Sig. (2-tailed)		,006	,070	,205	,011
	N	26	26	26	26	26
ADILESITOrt	Pearson Correlation	,521**	1	,316	,212	,443*
	Sig. (2-tailed)	,006		,115	,299	,023
	N	26	26	26	26	26
SEFFAFOrt	Pearson Correlation	,361	,316	1	,362	,308
	Sig. (2-tailed)	,070	,115		,069	,126
	N	26	26	26	26	26
HESVEROrt	Pearson Correlation	,257	,212	,362	1	,544**
	Sig. (2-tailed)	,205	,299	,069		,004
	N	26	26	26	26	26
SORUMLOrt	Pearson Correlation	,490*	,443*	,308	,544**	1
	Sig. (2-tailed)	,011	,023	,126	,004	
	N	26	26	26	26	26

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

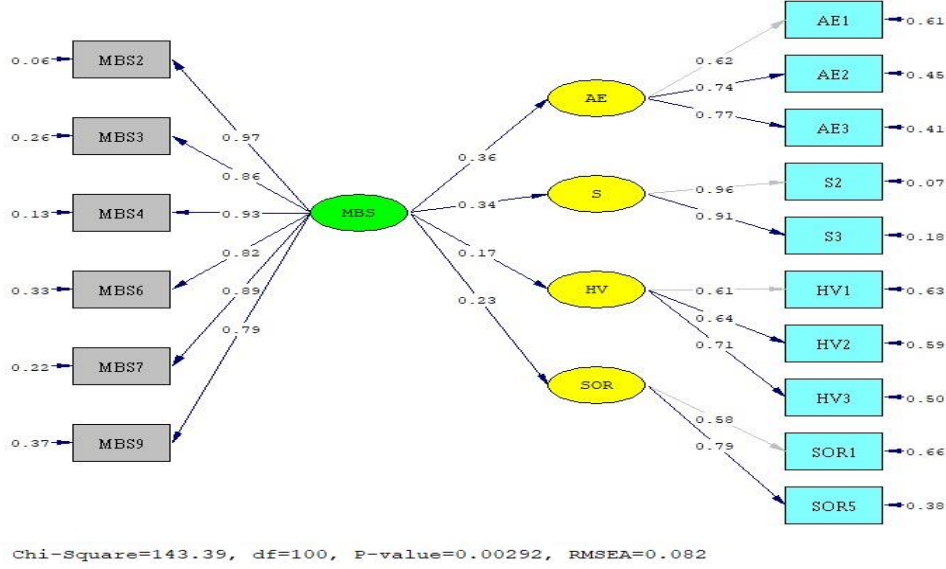
5.4. Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Yapısal Eşitlik Modeli

MBS'yi ifade eden tek boyut ve kurumsal yönetim anlayışını ifade eden 4 boyut üzerinde doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Her iki model de anlamlı olmakla birlikte, modifikasyon önerileri doğrultusunda muhasebe bilgi sisteminin etkinliğini ifade eden değişkenlerden MBS1, MBS5 ve MBS10, kurumsal yönetim ilkelerinin boyutlarına ilişkin ifadelerden ise S1, SOR2 ve SOR4 analizden çıkarılmıştır.

Açıklayıcı faktör analizine benzer sonuçlar ortaya koyan doğrulayıcı faktör analizi neticesinde ölçeklerin MBS'nin etkinliğini ve kurumsal yönetim anlayışını doğru bir şekilde ölçebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

MBS'nin kurumsal yönetim anlayışını ifade eden 4 boyut üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla LISREL programı aracılığı ile yapısal eşitlik modeli oluşturulmuştur. Yapısal eşitlik

modelinin uyum iyiliği değerlerine bakıldığında chi-square / df (kikare / serbestlik derecesi) değerinin 1,43 (143,39/100) ve RMSEA (Tahmin Hatalarının Ortalamasının Karekökü) değerinin ise 0,082 olarak gerçekleştiği görülmüştür. Bu değerler, modelin yapısal eşitlik için uygun ve anlamlı bir model olduğunu ifade etmektedir.

Şekil 2. Yapısal Eşitlik Modeli

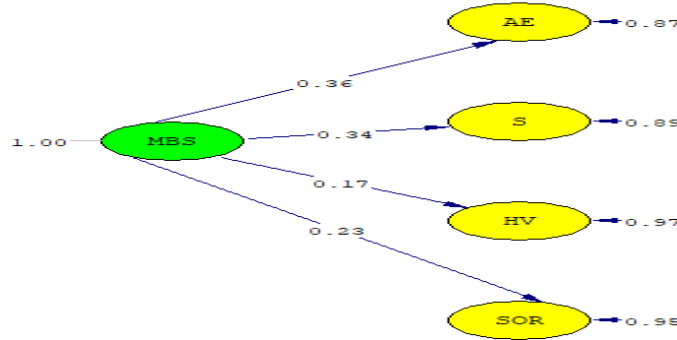
Yapısal modele göre MBS'nin kurumsal yönetim ilkelerinin boyutlarına etki katsayıları şu şekilde tespit edilmiştir:

MBS → Adillik ve Eşitlik (AE) = 0,36

MBS → Şeffaflık = 0,34

MBS → Hesap Verilebilirlik = 0,17

MBS → Sorumluluk = 0,23

Şekil 3. Yapısal Eşitlik Modeli (Özet)

Araştırmanın özet modeli Şekil 3'de gösterildiği şekilde oluşmuştur. Hipotezler doğrultusunda hazırlanan modelin yapısal eşitlik modeli ile analizi neticesinde kurumsal yönetim ilkeleri;

Adillik ve Eşitlik = 0,36 x MBS

Şeffaflık = 0,34 x MBS

Hesap Verilebilirlik = 0,17 x MBS

Sorumluluk = 0,23 x MBS şeklinde ölçülmüştür.

Araştırmanın bütün hipotezleri kabul edilmiştir. Buna göre, etkin bir MBS kurumsal yönetim anlayışına pozitif yönde etki etmektedir. MBS etkinliğindeki 1 birimlik bir artış kurumsal yönetim ilkelerinden adillik ve eşitlik ilkesi üzerinde 0,36 birimlik, şeffaflık ilkesi üzerinde 0,34 birimlik, hesap verilebilirlik ilkesi üzerinde 0,17 birimlik ve sorumluluk ilkesi üzerinde 0,23 birimlik bir artışı sağlamaktadır.

6. SONUÇ

Genel olarak ifade edilecek olursa; kurumsal yönetim anlayışı, şirketlerin tüm faaliyetlerini içine alan bir yapı olup kamunun aydınlatması ve şeffaflık ilkeleri bu yapının en önemli unsurları olarak ifade edilmektedir. Bu ilkeler çerçevesinde, işletmelerin özellikle menfaat sahiplerine yönelik bilgilendirme politikaları bulunmalıdır. İşletmeler, söz konusu politikalara sadık kalarak finansal tablolarında sunulacak bilgileri açık, doğru, tarafsız ve şeffaf bir şekilde kamuya açıklamalıdır.

Bu çerçevede, işletmelerin etkin bir MBS kurmuş olmalarının kurumsal yönetim uygulamalarının işletmede yerleşerek daha fazla kabul görmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir. İşletmenin bütün seviyelerinde yerleşik hale gelecek olan kurumsal yönetim uygulamaları ve anlayışı, güvenilir, etkin ve iyi kurulmuş bir MBS'den beslenecektir. MBS, işletmenin ürettiği finansal ve finansal olmayan bilgilerden hareketle kararlarına yön veren çıkar gruplarının doğru kararlar alabilmesi için işletme yönetimlerine bu bilgilerin üretilmesinde rehberlik etmektedir. MBS, işletmeler için bilgi üretme hususunda finans ve ekonomi dünyasının en önemli ve değişmez kaynağıdır. İşletmelerin kurumsal yönetim yapısı oluşturarak daha etkin, adil ve verimli bir şekilde yönetilmelerinin sağlanması hususunda en temel katkı aracıdır. Araştırma sonuçları da, etkin bir MBS'nin kurumsal yönetim ilkelerine etkisini ortaya koyarak teorik olarak ortaya konulan bu yapıyı desteklemektedir.

Öte yandan, araştırmada ulaşılan sonuçlar literatürde yer alan diğer çalışmaların sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Doğan (2016) ile Hatunoğlu ve Güneş (2012) teorik olarak ortaya koydukları çalışmalarda MBS'nin etkinliğinin kurumsal yönetim anlayışına önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmamızın teorik kısmında ifade edilen bilgiler bu çalışmaları destekler niteliktedir. Ayrıca, Kaderli ve Köroğlu (2014), Demir ve Sezgin (2014), Dinç ve Abdioğlu (2009) ile Dinç ve Varıcı (2008), yapmış oldukları ampirik çalışmalarında işletmelerde çalışan muhasebe meslek mensuplarının kurumsal yönetim farkındalıklarının yüksek olduğunu, MBS ile kurumsal yönetim anlayışı üzerinde pozitif ve güçlü bir ilişkinin olduğunu ve MBS'nin etkinliğinin kurumsal yönetim ilkeleri üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmamızda; korelasyon analizi sonuçları MBS ile kurumsal yönetim ilkeleri arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koyarken yapısal eşitlik modeli analizi ise etkin bir MBS'nin kurumsal yönetim ilkelerine etki ettiğini göstermiştir. Bu bağlamda, araştırma sonuçlarının literatürde yapılan diğer çalışmalar ile örtüştüğü söylenebilir.

Konu ile ilgili çalışma yapacak araştırmacıların sonuçlarının daha kapsayıcı olması için daha geniş bir sektörde ve daha yüksek bir örneklem ile çalışmalarını yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdioğlu, H., (2007). “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Kapsamında İç Denetimin Rolü ve İMKB-100 Örneği”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul.
- Acar, D. ve Dalğar, H. (2005). “Entelektüel Sermayenin Ölçülmesinde Muhasebe Bilgi Sisteminin Katkısı”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Ocak, 23- 40.
- Aktan, C. C. (2013). “Kurumsal Şirket Yönetimi”, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 5(1), 150-191.
- Altın U.H. (2006). “Sermaye Piyasalarında Kurumsal Yönetim Kavramı ve Türkiye Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi üniversitesi SBE, Ankara.
- Bushman, R., Abbie, J. S. (2003). “Transparency, Financial Accounting Information and Corporate Governance”, Economic Policy Review, 9(1), 65-87.
- Demir, Ö., & Sezgin, E. E. (2014). “Kurumsal Yönetim Anlayışında Muhasebenin Yeri ve Önemi: TRB1 Bölgesinde Yapılan Bir Uygulama”, International Journal of Social Science, Sayı: 28, 207-223.
- Dinç, E., ve Varıcı, İ. (2008). “Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsallaşma Düzeyine Etkisi: Sanayi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 10(1), 67-85.
- Dinç, E., ve Abdioğlu, H. (2009). “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB–100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”, Balıkesir Üniversitesi SBE Dergisi, 12(21), 157-184.
- Doğan, Deniz U. (1999). “Yönetimsel Kararlar Almada Muhasebe Bilgilerinin Önemi ve İşlevi”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Doğan, M. (2016). “Kurumsal Yönetim ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(38), 194-201.
- Durmuş, A.H., Arat, M.E. (1995). “İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu”, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı, Yayın No:496/730, İstanbul.
- Gökdeniz, Ü. (2005). “İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (27), 86-94.
- Hart, O. (1995). Corporate Governance: Some Theory and Implications. The Economic Journal, 105(430), 678-689.

- Hatunoğlu, Z., & Güneş, N. (2012). Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Muhasebe Bilgi Sistemine Etkileri, II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu, 238-244.
- Kaderli, Y., ve Köroğlu, Ç. (2014). “İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemi İle Kurumsal Yönetim Anlayışı Arasındaki İlişki”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 63, 21-37.
- OECD, (2015). “Principles of Corporate Governance”, OECD Report to G20 Finance Ministers and Central Bank Governors, Secretary-General of the OECD.
- Pamukçu, F. (2011). “Finansal Raporlama İle Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, (50), 133-148.
- Paslı, A. (2004). “Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance)”, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Romney, B. M., Steinbart, P.J. (2003). Accounting Information System, (Ninth Edition), Prentice Hall, 2003, New Jersey.
- Sajady, H., Dastgir, M., & Nejad, H. H. (2008), “Evaluation of the Effectiveness of Accounting Information Systems”, **International Journal of Information Science & Technology**, 6(2), July/December, 49-59.
- Sayılgan, G., (2013). “İşletme Finansmanı”, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Shleifer A., Robert W. V. (1997). “A Survey of Corporate Governance”, **The Journal of Finance**, 52(2), 737-783.
- SPK. (2005). “Kurumsal Yönetim İlkeleri”, SPK, Ankara.
- Stair, Ralph M. & Reynolds, George W. (2012). Principles of Information Systems, (Tenth Edition), Course Technology Inc., USA.
- Stephen, Moscove A., Simkin, Mark G., Bagranoff, Nancy A.(1990). “Accounting Information Systems: Concepts and Practice for Effective Decision Making”, (4th Edition), John Wiley & Sons Inc., USA.
- Sürmeli F. (1978). “Sistem Yaklaşımı Açısından Finansal Bilgi Sistemi ve Maliyet Muhasebesi Alt Sistemi Uygulamaları”, İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi Yayınları No:198/128, Eskisehir.
- Şehirli, K. (1999). “Kurumsal Yönetim” Sermaye Piyasası Kurulu Denetleme Dairesi, Yeterlilik Etüdü, Sayı: XIV-4/55-3.
- TÜSİAD, (2002). “Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi”, Yayın No: TÜSİAD-T/2002-12-336, İstanbul.